I. Angela Carterová: Sněhulka

1. Přečtěte si text *Sněhulka* Angely Carterové ze sbírky *Krvavá komnata* (1979).

Zimní slunovrat – neústupný, neposkvrněný. Hrabě s chotí si vyjeli, on na šedé klisně, ona na černé, zahalená do třpytivých kožešin z černých lišek, na nohou vysoké, černé, lesklé holínky s šarlatovými podpatky a ostruhami. Na napadaný sníh padal čerstvý sníh, a když ustal, všude bylo bílo. „Kéž bych měl děvče bílé jak sníh," řekl hrabě. Jedou dál. Přijedou k díře ve sněhu, a v té díře je krev. Hrabě praví: „Kéž bych měl děvče rudé jak krev." Jedou dál a na holé větvi sedí havran. „Kéž bych měl děvče černé jak peří toho ptáka."

Jakmile ten popis dořekl, děvče stálo u cesty, pleť mělo bílou, rty rudé, vlasy černé a bylo dočista nahé. Bylo dítětem jeho touhy a hraběnka je nenáviděla. Hrabě dívku zvedl a posadil před sebe do sedla, ale hraběnka myslela jen na jedno: jak se jí zbavím?

Hraběnka upustila do sněhu rukavici a řekla dívce, aby slezla a hledala ji. Hodlala odcválat a nechat ji tam, ale hrabě řekl: „Koupím ti jiné rukavice." V tu chvíli kožišiny odskočily z hraběnčiných ramen a ovinuly se kolem obnažené dívky. Pak hraběnka hodila svou diamantovou brož do díry v zamrzlém rybníce. „Skoč tam a vylov mi ji," řekla a myslela, že dívka utone. Ale hrabě řekl: „Copak je ryba, aby plavala v takové zimě?" Vtom hraběnce sklouzly holínky z nohou a navlékly se na dívčiny nohy. Teď byla hraběnka nahonahá a dívka v kožešinách a holínkách, až se hraběti choti zželelo. Přijeli k růžovému keři, byl samý květ. „Utrhni mi růži," řekla hraběnka dívce. „Tohle ti upřít nemohu," pravil hrabě.

Dívka tedy utrhne růži, píchne se do prstu o trn, krvácí, vykřikne, padne k zemi.

Plačící hrabě slezl z koně, rozepjal si jezdecké kalhoty a vrazil do mrtvé dívky svůj mužný úd. Hraběnka přitáhla vzpínající se klisně uzdu a úkosem jej pozorovala. Byl brzy hotov.

Pak dívka začala tát. Za chvíli z ní zbylo jen pírko, jaké mohl vytrousit pták, krvavá skvrna, která ve sněhu mohla zůstat po liščí kořisti, a růže, kterou utrhla z keře. Hraběnka byla opět oblečená. Protáhlou dlaní si pohladila kožešiny. Hrabě zvedl růži, uklonil se své choti a růži jí podal. Dotkla se jí a upustila.

„Kouše," řekla.

2. Určete, v kterém ohledu se uvedená přísloví (a jejich kondenzovaný konvenční význam) týkají *Sněhulky a* v kterém nikoliv. Pokuste se vymyslet další přiléhavá přísloví.

2.1. Jak se do lesa volá, tak se z lesa ozývá. .....

2.2. Kdo hodně chce, tomu hodně schází. .....

2.3. Kdo čím zachází, tím také schází. .....

2.4. Trpělivost růže přináší. .....

3. Uspořádejte prvky pohádky podle jejich barevnosti. Kdo je nositelem šedé a jakou má tato barva mezi ostatními pozici?

4. Charakterizujte trojí přání hraběte. Po čem touží a jak se k jeho touhám v průběhu celého děje staví hraběnka?

5. Pokuste se nalézt další pohádkové příběhy, v nichž dítě ohrožuje vlastní či nevlastní rodiče. Jsou mezi nimi i takové, v nichž je původ dítěte rovněž ne-přirozený či přírodní? Srovnejte vzájemně tyto motivy a jejich funkci v jednotlivých příbězích.

6. Přečtěte si následující úryvek z religionistického článku o svátku zimního slunovratu. Jaký vztah může mít tato symbolika k příběhu *Sněhulky*?

> Svátek zimního slunovratu Alban Yule pak připomínal dobu půstů, rituální i fyzické očisty těla a nutnosti zachovávat střídmost. Nově se nacpávaly slamníky, do nichž se vkládaly sušené květiny jako ochrana proti škodlivým silám. Období půstů končilo zkraje ledna, kde máme dodnes svátek tří králů. Někdy se také tomuto období říká dvanáct svatých nocí a Keltové věřili, že v tu dobu létají povětřím čarodějnice a ze země vylézají démoni. Prastará pověst má své opodstatnění, v tu dobu Země na své oběžné dráze prochází přísluním, to jest bodem, kde je sluneční gravitace nejsilnější. Do zimního slunovratu se Země přibližuje ke Slunci, její rychlost má shodný směr s gravitací. Od slunovratu je to však naopak, Země se začíná vzdalovat a sluneční přitažlivost působí proti pohybu. Zemské magnetické pole je zmítané bouřemi, zvyšuje se škodlivá zemská radiace, přeskupuje se ozonová vrstva. Pro život to je skutečně těžké období.
>
> *Roman Procházka: Odkaz Keltů v Boiohemii, Dingir 1/2002*

7. Proč – ze symbolického hlediska – hraběnka na konci příběhu upustí růži? Jak rozumíte jejímu komentáři („Kouše,“)? Bylo by možné přeložit původní znění („It bites!“) i jinak?

8. Může být pro četbu textu nějak významné, že jeho autorem je žena a osoba s feministickými názory? Hledejte argumenty proč ano i proč nikoliv.

9. Je příběh celistvým obrazem životní situace? Které? Pokuste se o vlastní souhrnnou interpretaci.

II. Hans Christian Andersen: Něco

1. Přečtěte si pohádkový text *Něco* Hanse Christiana Andersena z roku 1858. Při četbě podtrhněte v textu všechny výskyty titulního slova „něco“ (a jeho tvarů).

„Chci něčím být,“ povídal nejstarší z pěti bratří. „Chci žít, aby z toho svět měl nějaký prospěch. Ať si to je třeba podřadné místo, jenom ať je moje práce dobrá, tak to přece jen bude něco. Budu dělat cihly, bez těch se přece nikdo neobejde! Tak aspoň udělám přece něco!“

„To je příliš málo,“ povídal druhý bratr. „Tahle tvoje práce, to není skoro vůbec nic. Je to práce rukou, může ji vykonat stroj. Kdepak, to raději tak být zedníkem, to je něco, to si vyberu jako povolání já. To je přece už nějaký stav, tak se dostanu do cechu, stanu se měšťanem a budu mít svůj prapor a svoji hospodu. No, a když to dobře půjde, budu zaměstnávat tovaryše, budou mi říkat mistře a moje žena bude paní mistrová. To je přece něco!“

„To není vůbec nic,“ povídal třetí. „Takhle budeš stát mimo třídy, a těch je v městě ještě nad mistrem mnoho. Budeš třeba dobrý člověk – ale jako mistr budeš přece jenom patřit mezi obyčejné lidi. Kdepak, to já vím o něčem lepším! Já budu stavitelem, nastoupím dráhu umělce, člověka, který přemýšlí, povznesu se mezi nejuctívanější lidi v říši ducha. Musím ovšem začít zdola, to mohu prohlásit rovnou, jako tesařský učedník, který chodí v čepici, ačkoliv já jsem zvyklý chodit v cylindru. A budu muset běhat obyčejným tovaryšům pro pivo a pro kořalku a nechat si od nich tykat, a to není zrovna příjemné! Ale budu si říkat, že to je všechno maškaráda, že každý má masku, jaká se mu líbí! A zítra, to znamená, až se stanu tovaryšem, půjdu si svou cestou, na ostatních mi už nebude záležet! Budu chodit do akademie, naučím se kreslit a bude ze mne architekt, a to už je něco! To je mnoho! A může se ze mne stát osoba, kterou budou poctívat tituly jako Vaše Blahorodí a Vaše Vysokoblahorodí, a k tomu mohu získat ještě leccos navíc! A budu stavět a stavět jako jiní stavěli přede mnou! Tady je vždycky možné o něco se opřít, to je přece něco!“

„Ale něco, na čem mně nezáleží,“ povídal čtvrtý. „Já nechci stále chodit jenom v něčích stopách a kopírovat, já chci být géniem, být zdatnější než vy všichni dohromady! Já vytvořím nový sloh, dám námět k stavbě, která by vyhovovala podnebí naší země, jejímu domácímu stavebnímu materiálu, národnosti, vývoji našeho věku, a pak tam ještě přidám poschodí pro svého vlastního génia!“

„Ale když se podnebí nebo materiál nebude hodit,“ povídal pátý, „tak to bude zlé, protože to bude mít vliv! A národnost je také lehce možno rozšířit, že se stane něčím afektovaným. A vývoj našeho věku si s tebou může šeredně zahrát a zavést tě do slepé uličky, jak už to mládí mívá ve zvyku. Vidím vlastně, že nikdo z vás není a nebude k ničemu, i když si myslíte kdovíco! Ale ať už si budete dělat, co se vám zlíbí, já se vám v tom nechci nijak podobat! Já se postavím mimo a budu o vašem díle přemýšlet. Na každé věci se přece vždycky najde něco špatného, a to já na ní najdu a o tom budu mluvit, to je přece něco!“

Tak také učinil a lidé o tom pátém bratrovi říkali: „Na něm docela jistě něco je! Má dobrou hlavu, jenže nic nedělá!“ – Tak se on ovšem něčím stal.

Vidíte, to je jenom nepatrná příhoda, a přece jí nebude konce, co svět světem bude!

Ale cožpak se už nikomu z našich pěti bratří nic nestalo? Tohleto přece zatím nic nebylo! Jenom ještě poslouchejte, celou pohádku vám budu vyprávět!

Nejstarší bratr, ten, který dělal cihly, poznal, že z každé hotové cihly se mu vykutálí kovový groš, sice jen měděný, ale když jich je pohromadě sloupek, promění se v blyštivý stříbrný tolar. A kde člověk tímhle tolarem zaklepe, u pekaře, u řezníka, u krejčího, nu, u všech dohromady, tam se otevřou dveře a člověk dostane, co potřebuje. Tak tohle mu dávaly cihly. Některé se rozdrolily nebo přerazily, ale i těch se dalo použít.

Nahoře na hrázi u moře chtěla si Markéta, chudičká žena, slepit domeček. Nejstarší bratr jí k tomu dal všechny úlomky cihel a také nějaké celé, neboť měl dobré srdce, i když jenom dělal cihly. Chudá žena si domek postavila sama, byl jenom maličký, jediné okno bylo křivé, dveře příliš nízké, došky na střeše mohly být lepší, ale přece jen poskytoval útulek a bylo ho vidět daleko z moře, které tam v plné síle naráželo na hráz. Slaná prška stříkala na dům, který přečkal smrt muže, jenž na něj dělal cihly.

Druhý bratr, tomu se to teď stavělo! Vždyť se tomu také vyučil. Když odvedl tovaryšský kus, svázal si raneček a zazpíval si píseň vandrovníků:

„Mě zamlada k vandru zve celý svět,
kde stavbu si jak u nás cení,
mně mladá má mysl dá štěstí květ
a řemeslo mé mi dá jmění.
Až shlédnu pak zase svou rodnou zem,
kde děvče mé v slibu mi stojí,
dva budem pak živi mým řemeslem,
pak bude nám hej! Budem svoji!“

A také se podle toho zachoval. Když se vrátil zase do města a stal se mistrem, stavěl jeden dům za druhým, celou ulici. A když byla hotova, vypadala docela pěkně a město získalo na vážnosti. Tak mu tedy vystavěly domy malý domeček, který měl patřit jenom jemu. Ale cožpak mohou domy stavět? A jak? Nu, zeptejte se jich, a neodpovědí vám, lidé vám však odpovědí: „Samozřejmě, ta ulice mu vystavěla jeho dům!“ Byl malý a podlahu měl jenom hliněnou, ale

když po ní tancoval se svou nevěstou, připadala mu hladká a vyleštěná jako parkety, a z každé cihly ve stěně vyrostla květina, že to bylo stejně krásné, jako by byla pokryta drahocennými tapetami. Byl to půvabný domeček a obývali ho šťastní manželé. Před domkem vlál cechovní prapor a tovaryši a učedníci volali: „Hurá! To je přece něco!“ A potom muž zemřel, to bylo také něco.

Nyní přišel architekt, třetí bratr, který se stal zprvu tesařským učedníkem, chodil v čepici a běhal ostatním pro pivo. Z akademie však vyšel jako stavitel, jako vysoce urozený pán! A jestliže domy v ulici postavily domek jeho bratrovi, který byl zednickým mistrem, tu po architektovi byla pojmenována ulice a patřil mu tam nejkrásnější dům. Tohle bylo přece něco a on se také něčím stal, měl kolem svého jména vpředu i vzadu dlouhý titul. Jeho dětem říkali „děti z lepší rodiny“, a když zemřel, byla jeho žena urozená vdova – to je přece něco! A jeho jméno si stále mohl každý přečíst na nárožním štítu a právě ve spojitosti se jménem ulice se o něm pořád mluvilo – nu, to je přece něco!

Pak přišel génius, čtvrtý bratr, který chtěl objevit něco nového, něco zvláštního a ještě s jedním poschodím navíc. Ale to spadlo a náš bratr s tím a zlámal si vaz. Měl však krásný pohřeb s cechovními prapory a s hudbou, s oslavou v novinách a květinami na: dláždění ulice, kudy průvod šel. Nad jeho hrobem byly proneseny tři smuteční řeči, jedna delší než druhá, což by ho bylo potěšilo, protože byl velmi rád, když se o něm mluvilo. Na hrobě měl náhrobek, jenom jedno poschodí, ale to je vždycky něco!

Teď už zemřel jako tři ostatní bratři. Ale poslední, ten, který jenom projevoval svoji nespokojenost a kritizoval, ten je všechny přežil. A bylo to také docela správné, protože takhle mohl mít poslední slovo a jemu vždycky na posledním slově velmi záleželo. Byla to přece vždycky dobrá hlava, povídali lidé. Teď udeřila i jeho hodina, zemřel a přišel k nebeské bráně. Tam přicházejí duše pokaždé po dvou, a on tam stál vedle jiné duše, která by se také ráda dostala do nebe. Byla to zrovna stará Markéta z domečku na hrázi.

„To je jistě jenom kvůli kontrastu, že já a tahle ubohá dušička jsme se sem dostali takhle spolu,“ povídal onen nespokojenec. „Tak co, kdopak jsou, babičko? Chtějí se také dostat dovnitř?“ ptal se jí.

A stará žena se uklonila, jak nejlépe dovedla, protože si myslela, že to k ní mluví sám svatý Petr. „Já jsem jenom opuštěná ubožačka bez příbuzných, stará Markéta z domku na hrázi!“

„A copak udělali tam dole?“

„Nevykonala jsem na tomto světě vlastně nic! Nic, co by mi tady otevřelo brány! Bude to učiněná milost, když budu moci bránou projít!“

„Jakpak opustili tento svět?“ zeptal se pátý bratr, jenom aby o něčem mluvil, protože ho nudilo, když tam měl jenom tak stát a čekat.

„Jo, jak jsem ho opustila, to ani nevím! Už jsem v posledních letech stonala a polehávala, a pak bych nebyla ani vydržela vylézt z postele a vyjít ven na zimu a mráz. Vždyť letos je tuhá zima! Ale přece jen jsem to překonala, a řeknu vám jak. Několik dní bylo docela klidné počasí, ale mrzlo, jen praštělo, jak Vaše Vysokoblahorodí jistě ví samo. U pobřeží umrzlo moře daleko široko, kam jen oko dohlédlo. Všichni lidé z města se vypravili na led, tančili tam a bruslili, myslím, že se tomu tak říká, hudba hrála a o pohoštění bylo postaráno. Slyšela jsem to všechno až do své chudobné světničky, kde jsem ležela. A potom, už bylo takhle kvečeru, vyšel měsíc, ale nenabyl ještě sil, a tehdy jsem se podívala z postele oknem po celém pobřeží a tam, na rozhraní mezi nebem a mořem, objevil se najednou takový zvláštní bílý oblak. Ležela jsem tam a dívala se na něj, na černou tečku uprostřed, která pořád rostla a rostla, a tu jsem věděla, co to znamená. Jsem už stará a zkušená, ačkoliv něco takového nevidí člověk často. Poznala jsem, co to je, a zděsila jsem se. Dvakrát jsem tu věc už v životě spatřila a věděla jsem, že teď nastane hrozná bouře a náhlý příliv, který smete ubohé lidi, co na ledě popíjeli, tančili a radovali se. Vždyť tam bylo celé město, staří i mladí, a kdo je měl varovat, když si toho znamení nikdo nepovšiml a neporozuměl mu, jako jsem je pochopila já? Takový strach mě posedl, takový život do mne vjel, že jsem to už dlouho nezažila! Vyskočila jsem z postele a dobelhala se k oknu, dál jsem nemohla. Přesto jsem však otevřela okno a viděla jsem, jak tam lidé běhají a tančí na ledě, spatřila jsem pestré vlajky a slyšela, jak chlapci volají hurá a jak mládenci i děvčata zpívají. Veselo tam bylo, ale bílý oblak s černým pytlem stoupal výš a výš. Volala jsem, jak jsem mohla nejhlasitěji, ale nikdo mě neslyšel, byla jsem příliš daleko od lidí. Věděla jsem, že bouře se už brzy rozpoutá, led že popraská a lidé že se nezachrání, že tam všichni utonou. Slyšet mě nemohli, a já jsem neměla dost sil, abych se k nim dostala. Kdybych je mohla aspoň nějak přilákat na pevninu! Tu mi vnukl milý pánbůh myšlenku, abych zapálila postel, aby raději shořel můj domek, než aby tak uboze zahynuli všichni lidé na ledě. Zapálila jsem svíčku, spatřila jsem rudý plamen – nu, ze dveří jsem se ještě dostala, ale tam jsem také zůstala ležet, nemohla jsem už dál. Plameny šlehaly za mnou a vyšlehovaly oknem, zachvátily nakonec střechu. Lidé na ledě to viděli a běželi, co jim síly stačily, aby mně, ubožačce, pomohli, protože si mysleli, že tam snad ležím v plamenech. Nebylo nikoho, kdo by se k domku nerozběhl. Slyšela jsem, jak přibíhají, ale také jsem slyšela, jak to ve vzduchu najednou zafičelo. Potom jako by hřměly dělové rány, to se přihnal náhlý příliv a nadzdvihl led, který se lámal. Ale všichni se dostali až na hráz, kde jsem ležela a kde přes mne létaly jiskry. Všechny jsem je zachránila, ale asi jsem nevydržela tu zimu a leknutí, proto jsem teď tady u nebeské brány. Říká se, že prý se otvírá i takovým chudákům, jako jsem já! A teď už nemám ani svůj

domek na hrázi, ale proto samozřejmě ještě nemám právo, abych vstoupila sem.“

Tu se otevřela nebeská brána a anděl odváděl stařenku do nebe. Venku utrousila stéblo slámy, jedno z těch, která měla ve své posteli, v té, kterou zapálila, aby zachránila celé město. Tohle stéblo se změnilo v ryzí zlato, ale v zlato, které rostlo a rozvinulo se v nejkrásnější ozdobné úponky.

„Podívejme, to si přináší chudičká žena,“ řekl anděl. „Ale copak přinášíš ty? Ovšem, dobře vím, že jsi nic nevykonal, neudělal jsi ani cihlu. Teď by ses měl vrátit a přinést aspoň tu. Sotva bude k potřebě, když to bude tvoje práce, ale dobrá vůle vždycky trochu pomůže. Jenže odtud se už vrátit nemůžeš a já pro tebe nemohu nic udělat!“

Tu se za něho přimluvila chudičká duše, žena z domku na hrázi: „Jeho bratr udělal a dal mi všechny cihly a úlomky, z kterých jsem si slepila svůj domeček, a to byl velký dar pro mne, chudičkou. Nemohly by teď všechny ty úlomky a kousky platit pro něho jako jedna cihla? Vždyť je to dílo milosti, a on tuto milost potřebuje, a tady je přece také její domov.“

„Tvůj bratr, kterým jsi nejvíc pohrdal,“ povídal anděl, „ten, jehož počestná práce se ti zdála příliš nízká, ten ti dává svoji hřivnu, aby ses dostal do nebe. Nebudeš odmítnut, bude ti dovoleno, abys tady stál a přemýšlel a hleděl napravit nějak svůj život na zemi. Ale dovnitř se nedostaneš, dokud svými dobrými činy něco nevykonáš.“

Já bych to řekl lépe, pomyslel si nespokojenec, ale nahlas to neřekl, a to už přece jen bylo něco.

2. Jsou v pohádce momenty, které vás při prvním čtení překvapí? Zkuste pojmenovat proč.

3. Napadl by vás výstižnější název pohádky? Jakých všech významů nabývá titulní slovo „něco“?
   U kterého z bratrů není po jeho smrti zmíněno, že „to bylo něco“ a proč?

4. Kolik dějů a v jakém časovém rozmezí se v pohádce odehrává? Zkuste je vyjádřit na časové ose.

5. Připomeňte si, jakým způsobem si v úvodu textu postavy vybírají svá budoucí zaměstnání. Co všechno myslíte, že má vliv na výběr povolání dnes?

6. Zařaďte každého z pěti bratrů na stupnici 0–5 podle toho, nakolik proběhl jeho život tak, jak si na počátku představoval. U těch, kteří se nenalézají na zcela přesném průběhu (5), pojmenujte, v čem byl jejich život jiný a proč.
   5:

   4:

   3:

   2:

   1:

   0:

7. Ztělesňují postavy vždy určitý charakter či soubor vlastností? Jedním až třemi slovy je vystihněte.
   7.1. První bratr: 7.2. Druhý bratr:

   7.3. Třetí bratr: 7.4. Čtvrtý bratr:

   7.5. Pátý bratr: 7.6. Markéta:

   7.7. Lidé na ledě: 7.8. Anděl:

8. Jakou roli mívají v pohádkách nejmladší sourozenci? Vysvětlete v porovnání s pátým, nejmladším bratrem v této pohádce.

9. Přečtěte si následující nábožensky motivovanou interpretaci. Otázky 10. a 11. z ní budou vycházet.

> [Předchází stručné vylíčení děje pohádky.]
>
> A jak na přísnou řeč andělovu reaguje omilostněný rozumář? Pomyslí si: „To bych se byl já lépe vyjádřil!“ Nevnímá obsah toho, co mu anděl říká, ale kritizuje formu! A tak mu bude asi dlouho trvat, než najde cestu vzhůru – mohli bychom dodat.
>
> Nepostavil zde Andersen zrcadlo všem, kdo chtějí kritizovat formu Božího Slova lidem darovaného? Neukazuje zde směšnost toho, když pozemský človíček chce domýšlivě posuzovat to, co přišlo od stupňů Božího trůnu jenu ku pomoci? Ale ještě více:
>
> V krásné literatuře lze stěží vyjádřit prostěji, výstižněji a srozumitelněji, jaké místo v bytí člověka patří živému duchu a jaké rozumu, než jak to napsal v této povídce Hans Christian Andersen. Stařenka jednala z duchovního popudu, duch se projevil citem lásky k lidem, a rozum se musel podřídit. Stařenka udělala, co chtěl duch. Naproti tomu domýšlivý kritik, jak je z povídky patrné, postavil rozum na první místo a rozum tak určoval jeho jednání. Proto nesplnil, co měl a musel zůstat před branou do ráje. Jeho domýšlivé shlížení na druhé nebylo milé Bohu. Andersen tak obrazně vyjádřil pád do hříchu, podřízení se člověka chladnému rozumu, který má být jen nástrojem při uskutečňování duchovního chtění v hrubohmotnosti.
>
> Jiří Holfeld – *Hans Christian Andersen: úvahy o jeho díle* (1973)

10. Co pátému bratrovi chybí podle této interpretace? Lze pro to nalézt doklad v původním textu, nebo podle něj pátému bratrovi schází něco jiného?

11. Souhlasí s vyzněním pohádky navrhované doplnění věty „A tak mu bude asi dlouho trvat, než najde cestu vzhůru.“? Doložte pomocí původního textu.

12. Jak si vy vykládáte andělův požadavek? Jak může být pátý bratr v situaci na konci pohádky (tedy před branou do nebe) ještě napravit svůj život na zemi?

III. Josef Štefan Kubín: Horká jehla

1. Poslechněte si Janem Werichem vyprávěný příběh *Horká jehla* [dostupný na YouTube] od Josefa Štefana Kubína ze sbírky *Pohádky mládí* (1930). Sledujte text.

Že se krejčí oběsil na pavučině, nebo že ho vítr odnesl až do samých oblak, to je ledakde vědomo. Ale co a jak náš Drobínek, neslyšel posavad nikdo. I chcete-li, poslouchejte.

Tak byl jednou v Nicojedech krejčí, jmenoval se Drobínek. Kilián Drobínek. A ten sebou víc jen na stolici šil, než aby taky něco kloudného ušil. K tomu stýskal si ale dost – lidičky to je práce! to je práce! svíčko lojová! Inu toť víme, kdo nic nedělá, má vždycky nejvíc práce. A milý Drobínek už se zas kouká napravo a drbe nalevo.

No, jehlu, nůžky, cihličku měl on taky, ale víc nic. Leda až na jedno, a to mu mohl i leckterý boháč závidět – u Drobínků se hemžilo dětí jako koukolat. Požehnej pánbu! Od rána do večera jiného tam neslyšet:

– Maminko, já mám hlad!

– Tak si ho hlaď.

– Co budeme mít k obědu?

– Hrníček od medu a k tomu mletou lebedu. A kdyby bylo málo, píchnu ti handru, budeš mít krev.

Jednou měli zase u krejčů rodinnou událost, matka povila malinké mrňátko. Bylo radosti až až, pojďte se všichni podívat. Jen Drobínek doma přešlapuje, mha se mu dělala v okulích. Budou za chvíli křtiny, a my nemáme ani tuhle dost co málo na uctění. Aspoň kapku rosolky, co by si blíz! Vidíš, ženo, nic a nic.

Krejčová hodila hlavou:

– Ale bloudku, jaké pak tento. Zaskoč si do města, víš, jak je na Myšině ten šenk, snad ti tam kmotr něco naleje.

– A to máš, dušinko, nebeský nápad. Podívej, ala bastr a už jdu.

A Drobínek něco na sebe hodil, ohlídl se dokola a ten tam. Jako by se bál, že něco zmešká. Přijde na Myšinu a zrovna povídá:

– Ale stříbrný, zlatý tatínku, nalejte mi panáčka rosolky. Máme doma křtiny, víme, tak jen, co by bylo na uctění. Ale platit dnes nebudu, nono, dyť vám neuteču, Kilián Drobínek tuhle z dolejška, však víme.

– Inu, křtiny, na sucho se těžko zapíjejí, to je stará vesta. Tak jen pojďte, mistře, dál.

A Myšina mu nalil pěknou butelku. Drobínek jí popad jako vykoupení, poklonil se k zemi a už to upaluje, všecek radostný až mnoho. Vida, přec to u nich bude jako u lidí, růžová hle rosolka!

Kilián dychtivě kvapí, ale nedospěl ani kousek tuhle za město, dyž pojednou zahýkla taková větřice, až se mohl vyjevit svět. A vtom taky rána na ránu, nebe se otevřelo, a jen to cedí jako z kádě. Inu, slovem, čina ukrutná. A ke všemu pytlická tma, že by moh kapsy vybírat, a nikdo nezví co.

Ale Kilián nedbal, jenom si myslí – jaké strachy, pánbu napřed a kozel na trakař! A jen tu butelku k sobě tiskne, aby mu ji vítr nevyfouk. Ale aniž se nadál co, pojednou to s nim švihlo, div nelíbal zem. Sbírá se po čtyrech a při tom huhle – inu, na mou pravdu, snad se dál nedostanu – dyby byl někde dost malinký koutek. Zablýsklo, milý Drobínek koukne, i pěkně tě vítám! byla tam u háje bouda, a jako na zavolanou. Krejčí byl jedním hupem v ní.

Ale jen tam hup a poznal hned, že se už v ní někdo krčí.

– Ehe! jestli pak se vejdeme? Je to čina, prach sajraj!

– I jen dál, však já vás nepokoušu.

A tak Drobínek se kapinku přitlačil.

– A že se taky ptám, kdo pak jsme?

– Ale – jeden co byl, je a bude, povídá neznámý. A hned navlíkl hovorné přadýnko: Abyste věděl, náš pantatík má dnes v půl noci růžovou svatbu. Taková je jednou za tisíc let, abyste věděl. A tak co je u nás rohaté čeládky, každý hnedlinko všech pět dohromady čím by ho taky jako uctili. I bylo vám hned nevymejšleností na kopy, abyste věděl. Tuhle Kurka, že mu dá celou trafiku knastru a egyptek, Murka zas takový větrník, každá lopata jiné barvy (aby se pěkně fofroval, víme?), a co prej ty, Sirkuši, máš za lubem, všichni na mne. Ale oho! já se jim nevyjevil. Bodejť, budu vám, holoubkové, předem něco malovat, a než se naděju, bude to jiný mít v pácu.

V tom se zablesklo, v boudě to zaohnilo, a bohadle! Kilián vidí, vedle něho sedí čert, abyste věděli, čert jako valach.

Z Drobínka byla mžikou malá, malinká kulička. Ani tam v koutku nedýchá. Ale už zas dokola tma, pytlická tma, a ten vykládá dál:

– Tak abyste, sousede, taky věděl, co já. Rozvažuju všechno, až mě konečně napadlo do hlavy: Je hle nová móda s těmi fráčky, spínavou kalhotkou, čarda! to by bylo něco pro našeho pantátu. I honem fr a do města, k prvnímu krejčímu, abyste věděl, a že tohle a tohle. A že do svítání musí být celé kvádro hotovo. A ten mi vám sysel povídá: Ju, u nás to není jen říct kvádro a, Pepíku, tancuj! Na takovýhle kvap bych musel mít horkou jehlu. Jářku, cože? horkou jehlu? no tu vám alavanti přinesu. A abyste, sousede, věděl, tuhle s ní taky letím. Jen co to přestane nahoře kvákat, já se těch nebeských kanonů tuze bojím.

Drobínkovi zasvitly hvězdičky v očích. Na místě se z chundýlku vykulil. Bohadle! horká jehla! Až se mu hlava zatočila. Ježíšku táborský, takovou mít, tohle by byla jednou podara! Ženo – děti! slyšíte? Řekli bychom – adijé, paní Nouze, pěkně se ti poroučíme. A Kilián se přitulil bez obavy blíž:

– Copak, nechce to venku přestat, není libent tuhle si kapku pozavdat? Je z prima sudu, útroby po ní jen zavýsknou.

A Drobínek mu zrovna butelku cpe. Sirkuš něco takového slyšet, už ji drží všemi desíti:

– I člověčku, že jste nepřišel dřív. Abyste byl blahoslaven!

A lačně se přichytil, málem byl u dna.

– Teď zas vy.

– No no, světit to nebudem. A Drobínek jako by si přihnul už zas podává sousedu: Tak, jen to dorazte – zdruv Pecko, vypi všecko!

I jaké dlouhé komplimenty, Sirkuš se naváh, a rosolka byla v něm:

– No, dobré bylo, nic nezbylo. Pane, tohle je vynález! Vědět, kdo měl takový nápad, hned bych mu postavil leštěný pomníček.

Sirkuš ještě chvilku blabonil, když pomalu klapy klap, hlava se mu poroučela, a milý čert byl v limbu. V krejčím se rozlila po těle krev. Jen hmatl, a pojď, jehličko, pojď ty k nám, už vám ji tiskne, jako nevím co. A teď bim nebim, ceď neceď, Kilián z boudy ven, a co měl páry, ten tam. Ani deset čertů ho nedohoní, natož jediný Sirkuš.

Ten by byl po rosolce málem prospal poslední soud. Dyž se probudil, už se mu dávno smálo slunce do boudy a den jasný jako karmazín. Vyletěl a hned ani nevěda, co se s ním děje. Aha, ta růžová svatba u nás! A na Sirkuše jako by padla hora – to jsem to prohloupil! Leda abych šel vázat písek do otepí. A oči ještě na hřádě, plížil se domů, aby ho nikdo neviděl.

A teď si to někdo rozvaž na dva loty, co se nedělo u krejčů! Horká jehla tam dělá své divy. Jen se Kilián otočí a hati pati, už je kabát, vesta, všechno hotovo. Mistři v celém dílu světa se začali jen o něj rvát – páne, tohle je jednou pomocník! Toho nám seslalo nebe.

A tak netrvalo ani rok, a milý Drobínek měl peněz, mohl se v nich utopit. Hned dal všem mistrům vale a začal svůj vlastní závod. Největší dům ve městě byl jeho a výklady samý křišťál. Hrabata, knížata, kdo chtěl mít do rána čistý obleček, všechno se hrne za Drobínkem. Žena, jen si jezdí v kočáře, kde kdo jí ruce líbe, a děti taky, jen mrknout, a na místě mají kde jakou nevymejšlenost. U Drobínků, chcete-li, nechybí ani hvězdička z nebe.

No, dlouho to pěkně chodilo, až jednou se taky zastaví někdo před krámem, a jako švarný myslivec. Ohlíží si, jaké nové módy, dyž tuhle slyší dva sousedy vykládat:

– Ale má ten Drobínek z pekla štěstí! Jen si považme, neměl na dlani ani chlup, a teď takové závody. Ať to jen někdo dokáže! A všecko jehlou, usmolenou jehlou.

– No ale musel to vzít horkou jehlou, to nic!

Myslivec švihl jen za řeči uchem a věděl dost.

Vtom vyjel ze vrat zlatý kočár a pan Drobínek v něm. Inu co jiného – aby mu na oběd dobře chutnalo. Ani nebyl kus za městem, a vtom vyskočil k němu už ne jako myslivec, ale opravdový Sirkuš.

– Myslím, žes mi ty něco dlužen. Copak, tuhle, horká jehla ti neuvázla nikdy za nehtem?

Drobínek se podíval, co tu najednou za chlapa, až ho někde píchlo.

– Jaká že jehla?

– I jen se nedělej! Však víme, v té boudě.

– Není mi vědomo, co za boudu.

– No, jaképak dlouhé jednání, tuhle ti čouhá. Sirkuš mu jen sáhl pod kabát, vidíš, tu je, a v celé parádě. Ale počkej, máš doma ty křtiny, na, tuhle máš svou butelku, co jsem ti vypil.

Na Drobínka šly až závratě. Vtom Sirkuš chyt do ruky opratě, švihl po koních a hrc, milý kočár s ním uletěl a bůhví kam. Kilián ani nevěděl, jak se tam ocejtil v příkopě. Pomalu se sbírá v té promoklé haleně a jen něco pod kabátem tiskne jako vykoupení – aha, má butelka! – abych si přichvátl, máme doma ty křtiny.

Za chvíli byl v Nicojedech, a žena hned na něj:

– Tak co, neseš?

– Nesu, matko, nesu, a Drobínek postavil butelku na stůl, jen to v ní hořelo. Žena jen zaplesala:

– Sláva na výsostech, přeci ten den trochu oslavíme.

2. Popište způsob, jakým je pohádka vyprávěna. Znáte nějaké podobné texty?

3. Rozumíte všem slovům? Co v podkrkonošském nářečí znamená „handra“ (ve čtvrté replice)? Nevíte-li, vyberte z možností a zkontrolujte svůj odhad v Českém jazykovém atlase (cja.ucj.cas.cz).
   a) nárt (ČJA 1)
   b) hadr (ČJA 1)
   c) hrouda (ČJA 5)
   d) hrachový lusk (ČJA 2)

   Další neznámá slova:

4. Vypište z pohádky vlastní jména. Myslíte, že mají nějaký zvláštní (symbolický) význam? Jestli ano, jaký?

5. Z textu vypište obrazná pojmenování (i ustálená), která pochází z oboru Kiliána Drobínka.

6. Přiřaďte k následujícím způsobům mluvy Kiliána Drobínka jednotlivé situace. Proč krejčí mluvu takto mění?

   6.1. Běžná mluva .....
   6.2. Lichotivá mluva .....
   6.3. Vznešená mluva .....

   A. S manželkou na začátku
   B. S hostinským
   C. Se Sirkušem v boudě
   D. Se Sirkušem ve voze
   E. S manželkou na konci

   Důvody změn v mluvě:

7. U následujících jevů se rozhodněte, zda jsou společné pro situace Drobínka a Sirkuše (ANO), či nikoliv (NE). Pokuste se vysvětlit, zda to něco znamená.

	ANO	NE	Vysvětlení
7.1. Poctivý přístup	☐	☐	
7.2. Něco růžového	☐	☐	
7.3. Hledání něčeho k uctění	☐	☐	
7.4. Prožívání významné události	☐	☐	

8. Jaký charakter a vlastnosti má čert Sirkuš? Znáte z jiných textů čerty odlišné?

9. Do grafu čarou zaznačte pohyb Drobínka mezi jednotlivými prostory pohádky.

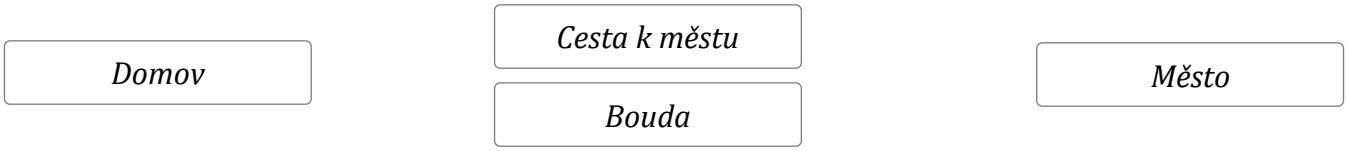

10. Jaká je reakce Drobínkovy manželky na konci? Může být celý Drobínkův zážitek snem?

11. Na stupnici 0–10 zařaďte postavy textu podle toho, nakolik pro ně pohádka dopadla dobře (10) či špatně (0). Vysvětlete.

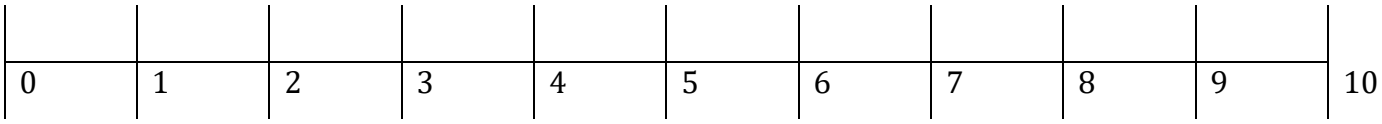

Vysvětlení:

12. Jak myslíte, že by se Drobínek zachoval při dalších křtinách? Čekaly by ho, kdyby text pokračoval dále?

13. Zhodnoťte pohádku: co pro vás znamená, zda se vám líbila. Přečetli byste si ji v budoucnu znovu?

IV. Jan Werich: Pohádka o pohádce

1. Přečtěte si následující text Jana Wericha z posmrtně vydané sbírky *Deoduši* (2010).

V jedné hlavičce ležela pohádka. Byla to malá pohádka, jen dvouvětová.

Ta pohádka by se chtěla dostat do tisku a vůbec pryč z té hlavičky (ta hlavička byla hlavička holčičky), aby se mohla také vytahovat se svým dějem jako ostatní. Jednou už to nemohla vydržet a tlačila do hlavičky a tlačila, až se dostala ven ústy. Nakonec se domohla toho, že se octla napsaná na papírku. A kde se všude octla. U nejnižšího tiskáka a ten jen nad pohádkou vrtěl hlavou a podal ji vyššímu tiskákovi, který nad pohádkou také vrtěl hlavou, a ten vyšší to podal ještě vyššímu a tak to šlo pořád, až to došlo k nejvyššímu tiskákovi tiskáren a patiskáren, a ten bouchl do stolu a četl vztekle nahlas: „Byl jeden král a ten král měl syna a syn dělal mu sluhu, syn krále měl také syna a syn syna krále byl rybářem a syn syna syna krále byl pasákem prasat. – Byl jeden pasák prasat a ten měl syna rybáře a syn syna pasáka prasat měl syna sluhu krále a syn syna syna byl král!“

Dořval pan nejnejvyšší tiskák tiskáren. Dále pokračoval sice ne pohádkou, ale mluvil prostě k lidem: „Tak vážení a nevážení lidé, kdo ví, co tohle má znamenat, ať se přihlásí, a když mi to nikdo neřekne, dám to k samému králi!“

Ticho, hrobové ticho, takové, že kdyby se byl někdo podrbal na hlavě, bylo by ho slyšet po celém sále. Zase se rozezvučel hlas toho nejvyššího: „Tááák nikdo? Dobrá, nesu to k samému, úplně samému králi. Domluvil jsem. Áhoj!“

Otočil se a vytratil se ze sálu. Hned, jen tak bez svátečního obleku mašíroval do paláce ke králi. Když král si pohádku přečetl, ne a ne to pochopit. Rádcové a ministři kroutili hlavami, až jeden řekl, že by sem mohli povolat nějakého pasáka prasat. Pasák ihned přišel jen tak v košili. Král mu přečetl pohádku a zeptal se, co to má znamenat. Pasák sklonil hlavu, pak ji zvedl a upřeně se podíval svýma zelenýma očima do očí králových. Pak mluvil, ustupuje dozadu: „Tato pohádka s prominutím, Vaše Veličenstvo, je pravdivá. Znamená, že vznešení jsou obyčejně také pyšní a čím pyšnější, tím hloupější. Tato pohádka říká, že jeden král tak zhloupl, že nemohl královat a stal se sluhou, ale ten sluha byl tak hloupý, že se musel stát rybářem. Avšak ten rybář, bývalý král, byl tak hloupý, že musel pást prasata. A s tím pasákem od narození to bylo naopak, neboť chudí jsou zkušenější a určitě chytřejší!“ dořekl pasák a dal se na útěk.

Všichni byli ohromeni a první se vzpamatoval král. Vstal z trůnu a utíkal s žezlem v ruce za pasákem. Ale pasák už dávno utekl.

Král se rozzlobil a rozkázal vyhnat všechny pasáky prasat. Ale teď nemohl nikdo pást prasata. A začalo to hlavní. Král musel pást prasata! Ale na všechna prasata nestačil, a museli pást všichni ministři a rádcové a i nejvyšší tiskák tiskáren a patiskáren musel pást. Ale teď nikdo nepanoval. A tak se vrátili pasáci prasat a lid si zvolil za krále toho pasáka, který vysvětlil tu pohádku, a ostatní pasáci byli ministři a rádci a jeden pasáček byl nejvyšší tiskák tiskáren a patiskáren. Prasata pásl bývalý král a jeho rádci. Tak to byla docela pravdivá ta dvouvětová pohádka.

2. Jaký titul by mohl text nést? Zdůvodněte.

3. Vystihněte roli autora „dvouvětové pohádky“ (holčičky) v textu.

4. O každém z následujících básnických prostředků rozhodněte, zda se v textu uplatňuje v souvislosti „dvouvětovou pohádkou“ (ANO), či nikoliv (NE). Vysvětlete!

	ANO	NE	Vysvětlení
4.1. Pointa *(výrazné, často překvapivé vyvrcholení textu)*	☐	☐	
4.2. Parodie *(text, který obvykle zesměšňuje známé literární dílo napodobením jeho formy a změnou obsahu)*	☐	☐	

4.3. Paradox *(zdánlivě protismyslné tvrzení, které odporuje vžitým představám)*	☐	☐
4.4. Parabola *(znázornění obecné pravdy rozvinutým obrazem nebo příběhem)*	☐	☐
4.5. Parafráze *(záměrné napodobení cizího uměleckého díla nebo stylu)*	☐	☐
4.6. Personifikace *(přenos pojmenování lidských vlastností a jednání na neživé věci a abstraktní pojmy)*	☐	☐

Dle *Většího poetického slovníku* Josefa Bruknera a Jiřího Filipa

5. Může být smyšlený příběh „pravdivý“, jak tvrdí o „dvouvětové pohádce“ pasák? V jakém smyslu?

6. Jaký je podle bývalého krále vztah mezi příběhem („dvouvětovou pohádkou“) a skutečností?
   a) pohádka je symbolickým obrazem skutečnosti
   b) pohádka je doslovným vyjádřením skutečnosti
   c) pohádka je radou, jak by měla vypadat skutečnost
   d) pohádka je proroctvím, které se stane skutečností

7. Odhadněte, proč následující postavy nepřichází v textu s vlastní interpretací (např. dle jejich povolání či rolí).
   7.1. Tiskáci:

   7.2. Král:

   7.3. Holčička:

8. Dokázali byste postavy rozdělit na dobré a zlé? Jestliže ano, jak? Jestliže ne, proč?

9. V duchu textu popište, jak by asi království vypadalo za sto let (osud postav a potomků bývalého krále, pasáka – nového krále, holčičky, budoucnost „dvouvětové pohádky“). Doložte důvod odhadu původním textem.

V. Jiří Haussmann: Ošklivá pohádka

1. Napište stručně, jaký děj očekáváte v „Ošklivé pohádce o zlém draku Bolševínovi, hodném Vašku a jiných věcech podivuhodných“, jež se odehrává ve Východní Lhotě a Západní Lhotě.

2. Přečtěte si první část textu Jiřího Haussmanna *Ošklivá pohádka* ze sbírky *Divoké povídky* (1922).

Ošklivá pohádka o zlém draku Bolševínovi, hodném Vašku a jiných věcech podivuhodných.

Bylo – nebylo. Kdesi za devíti moři, za devíti údolími, za devíti horami stály dvě vesnice: Lhota Východní a Lhota Západní.

Kdežto Lhota Západní byla osadou celkem spořádanou, dosti pokročilou, s jakž takž více méně (ovšem jen v mezích zákona) demokratickou obecní správou, sestávalo obyvatelstvo Lhoty Východní jednak z několika málo velkostatkářů a vydřiduchů, již na sebe strhli veškerou moc s příslušnými prebendami a sinekurami, jednak z velikého množství chudých, negramotných a špinavých chalupníků, kteří žili většinou jen tak z ruky do úst, jsouce odkázáni na milost a nemilost svých šťastnějších spoluobčanů. Obě vesničky trávily dlouhá léta v blaženém míru a pokoji, neboť páni na obou radnicích poctivě o to pečovali, aby starý, od předků zděděný mrav i řád nebyl v ničem měněn nebo opravován.

Až jednoho dne odehrála se událost neslýchaná, která aspoň na čas vehementně otřásla bohabojným, zvolna tukem zarůstajícím ledvím veškerých pořádkumilovných Lhoťanů. Přihodilo se totiž asi toto:

Jednoho dne přiběhl do Západní Lhoty starý písmák Šmok, a celý zpocený, sotva dechu popadaje, jal se volati: „Lidičky, lidičky, to je rána! Spas se, kdo můžeš! Ve Východní Lhotě usadil se hrozný rudý drak, zvaný Bolševín, který sežral bez milosti všechny tamní občany a hrozně řádí po celé krajině, ničí, co se mu pod tlapy namane, a nepostavíme-li se mu ihned na odpor, přijde snad i sem a všechny nás sežere! Bože, bože, pomoz!“

Takto a jinak volaje, pobouřil celou osadu. Starší z lidu, zvláště pantátové Bull, Maccaroni, strýček Tom a tetka Marianna, dali hlavy dohromady a dlouho se radili, co podniknouti na obranu počestného obyvatelstva a hlavně jeho ještě počestnějšího majetku proti hanebné potvoře. I rozhodli, že nutno draka zabít. Ale jim samým se do boje valně nechtělo, neboť starý Šmok přicházel hodinu co hodinu s novými a stále hroznějšími zvěstmi o řádění příšerného zvířete. Vidouce však, že něco se podniknouti musí, má-li čest západolhotské obecní rady zůstati intaktní, sebrali mezi sebou celkem 8 cepů, 13 sekyr, 15 vidlí a 60 buchet pro ty obyvatele Východní Lhoty, kteří by byli ochotni s drakem se bíti. Nalezli se skutečně někteří takoví hrdinové, ale všichni, když byli buchty snědli a nářadí zahodili, vraceli se zpět se značně opuchlými tvářemi, předními i zadními.

A Bolševín počínal si ve Východní Lhotě stále familiérněji, navazoval docela přátelské styky s tamními chalupníky, dával jim, co vydřiduchům byl uloupil, takže se ho všichni pomalu přestávali báti a uvykli mu.

I dali opět pečliví otcové západolhotští hlavy dohromady a výsledek jejich porad byl tento: Zavolali k sobě několik chudších Lhoťanů, hodného Vaška, Lecha, Rumunula, Litvína a j., a pravili jim: „Drazí spoluobčané, jak již víte, jsou náš veřejný pořádek a bezpečnost osoby i majetku značně ohroženy řáděním oné rudé potvory ve Východní Lhotě. My sami jsme příliš staří a důstojní, než abychom se podobnými záležitostmi zabývali, jest tudíž na vás vypraviti se a učiniti konec řádění Bolševínovu. Každý z vás dostane cep, sekyru, vidle, 6 grošů a 10 buchet na ruku, a zdaří-li se podnik, ještě vlastnoručně podepsané pochvalné uznání k tomu – chcete?“

Rumunul, Litvín a jiní se vymluvili, že mají své pozemky na samém pomezí Východní Lhoty a že jsou tudíž úplně zaneprázdněni obranou vlastního majetku. Lech sebral nářadí, peníze i buchty, řekl, že na Bolševína půjde, ale sotva se ocitl za humny, zalezl do strouhy, tam snědl buchty, úmyslně se trochu pořezal a navečer se vrátil, řka, že celý den bojoval s drakem, aniž jeden druhého přemohl; aby mu tedy dali ještě peníze a buchty, že zítra půjde bojovati znovu. Tak vodil nějaký čas obecní hodnostáře za nos, prožívaje nejblaženější dny svého života, až tito jednou jeho počínání prohlédli, a jej, když opět přišel prosit, vyhodili.

3. Formulujte opět své očekávání dalšího vývoje. Odůvodněte svůj odhad konkrétními pasážemi přečteného textu.

4. Dočtěte zbytek textu.

Zbýval hodný Vašek. Starý dohazovač Kamnář a prohnaný černokněžník Strašín nepřestávali ho zaklínati, aby se vydal na výpravu, slibujíce mu věčnou slávu a nehynoucí vděčnost celé obce. Ale Vašek proti svému zvyku řekl tentokráte resolutně: „Ne!“ Účastnil se totiž nedlouho před tím posvícenské pranice, při níž drzému sousedu Michlovi sice důkladně namlel, ale sám ve vřavě utržil několik čestných ran, které ho učinily na čas boje neschopným.

Kamnář se Strašínem div si nezoufali a představení obce opět se sešli, aby se radili o jiných opatřeních proti Bolševínovi. Dali obehnati celou Východní Lhotu ostnatým drátem, doufajíce, že draka tak vyhladoví a přimějí k povolnosti.

Než obyvatelstvo Východní Lhoty se zatím s Bolševínem již celkem spřátelilo; on uznal, že chybil, natropiv na počátku své činnosti takové spousty, a snažil se seč byl, vše opět napraviti. A vesničané obtížně, ale přece se protloukali životem, třeba obklopeni byli ostnatým drátem a třebaže podle zpráv starého Šmoka musili býti všichni do posledního nemluvněte již dávno vyhubeni.

A tu uznali otcové západolhotští za vhodno, změniti taktiku a zkusiti to s Bolševínem po dobrém – kdož ví? Možná, že i napálit se dá. I jali se z počátku tajně a pak již docela otevřeně s ním vyjednávati a obchodovati. Ovšem méněcenným obyvatelům ve vsi, Rumunulovi, Lechovi, Litvínovi, hodnému Vaškovi a jiným, podobné styky co nejpřísněji zakázali, neboť quod licet Jovi, non licet bovi, ale marně: Lech, Litvín, Rumunul a zvláště zuřivý rváč Michl nosili vždy v moci tajně Bolševínovi barevné papírky a přiváželi si za to různé užitečné věci, jichž právě potřebovali. Jen hodný Vašek zůstával doma a zacpával si uši při pouhém vyslovení jména Bolševínova. A tak, zatím co jiní se radovali ze svých nízkých hmotných zisků, on měl sice lačný žaludek, ale zato vnitřní uspokojení, že vždy a ve všem byl poslušen své Bohem mu dané vrchnosti. A uvažte samy, drahé dítky, jimž jsem tuto divnou pohádku vypravoval: Může mrzký mamon nahraditi spokojenost srdce, onen největší mravní statek, jehož dosíci i tomu nejbídnějšímu z bídných zde na světě dovoleno jesti?

5. Pročtěte si všechny další úlohy (A–G) pod oddělující čarou (jsou uspořádány dle délky). Seřaďte jejich písmena zde do tabulky podle toho, jak vám připadá vhodné v interpretaci postupovat. Poté je vyplňte právě v tomto pořadí.

První	Druhá	Třetí	Čtvrtá	Pátá	Šestá	Sedmá

A. V jakém smyslu je pohádka „ošklivá“? V čem se liší váš prvotní odhad?

B. Ke každému z následujících tvrzení napište, v čem je pravdivé a v čem nikoliv.

B.1. Vypravěč není výrazný, kdyby byl zaměněn, text by se nezměnil.

B.2. Vypravěč vystupuje jako nezaujatý a nehodnotící reportér příběhu.

B.3. Vypravěč chová sympatie k některým postavám a jasně dokládá důvody.

C. Napište stručně, jak by mohla pohádka pokračovat. Odůvodněte ve výchozím textu.

D. Které z prvků pohádky – a zvláště jejího děje – je možné vztáhnout na dnešní svět?

E. Popište zvláštnosti znění závěrečné otázky (na morfologické, lexikální a syntaktické rovině). Jak je patrně míněna?

E.1. Morfologicky: .....

.....

E.2. Lexikálně: .....

.....

E.3. Syntakticky: .....

.....

E.4. Vyznění: .....

.....

F. Pokuste se (i za pomoci dalších zdrojů) vysvětlit vlastní jména postav v textu a roztřídit je podle principu, jímž byla utvořena. Která jména se vám určit nepodařila?

Bolševín, Bull, Lech, Litvín, Maccaroni, Marianna, Michl, Rumunul, Šmok, Tom, Vašek

G. Zvažte, jak by se změnil děj pohádky, kdyby z Šmokova volání ve čtvrtém odstavci byla vynechána věta „a nepostavíme-li se mu ihned na odpor, přijde snad i sem a všechny nás sežere“. Uvažujte jednak v konvencích tohoto textu, jednak v konvencích žánru pohádky.